

KAMU YÖNETİMİ TEMEL KANUN TASARISI ÜZERİNDE BİR ELEŞTİRİ

***Prof.Dr.Necdet Tekin**

1.GİRİŞ

Son günlerde basında, kamuoyunda, yoğun bir şekilde tartışılan merkezi idarelerin yerel birimlerdeki yetkilerini, yerel yönetimlere (İl özel idarelerine ve belediyelere) devri üzerine hükümet tarafından hazırlanan kanun tasarısı gündeme gelmiş bulunmaktadır.

Kitap haline de getirilerek dağıtılmış olan Kamu Yönetimi Temel Kanun Tasarısı ülkemizin her yerinde ve üniversitelerimizde yoğun olarak tartışılmaktadır¹

Bu kanun tasarısında Hükümetin konu ile ilgili tasarrufları ve yapmak istedikleri yer almaktadır.

Bu yazımızda yetki devri yapılacak olan merkezi İdarelerden sadece; Milli Eğitimi Bakanlığının yerel birimlerinde (Taşra teşkilatında) var olan yönetimlerinin ve erklerinin devrini inceleyecek, bunun hatalı ve eksik yönlerini belirterek, bu tasarı ile Türk Eğitim Sisteminde

* İstanbul Ticaret Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Öğretim Üyesi

¹ Kamu Yöneliminde Yeniden Yapılanma 1,2. TCBaşbakanlık, Ankara 2003.

doğabilecek tehlikeleri belirterek çözümün nasıl olması gerektiği yönündeki görüşümüzü açıklayacağız.

2.KANUN TASARISINDA MİLLİ EĞİTİM İLE İLGİLİ HÜKÜMLER

Kanun tasarısında pekçok bakanlığın yetkileri kısmen veya tamamen il genel meclislerine yada belediyelere devredilmektedir.Tasarı ile Milli Eğitim Bakanlığının merkezi yetkileri de illerde İl Genel Meclisine devredilmek istenmektedir.

Bu kanun tasarısında Milli Eğitim Bakanlığında kalacak veya İl Genel Meclislerine devredilecek yetkilere ilişkin maddeleri kısaca gözden geçirelim.

2.1 Merkezi idare tarafından yürütülecek olan görev ve hizmetler

Madde 7 d) MİLLİ EĞİTİM'DE EĞİTİM VE ÖĞRETİM BİRLİĞİNİ SAĞLAMA, MÜFREDATI BELİRLEME VE GELİŞTİRME GÖREV VE HİZMETLER

Geçici madde :1 Bu kanun yürürlüğe girdiği tarihte;

- a) MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI TAŞRA TEŞKİLATININ GÖREV VE YETKİLERİ İLE BİNA, OKUL, ARAÇ, GEREÇ, TAŞINIR VE TAŞINMAZ MALLARIN ALACAK VE BORÇLARI, BÜTÇE ÖDENEKLERİ, VE KADROLARI

(Personeli ile) İLE BİRLİKTE OLMAK ÜZERE İL ÖZEL
İDARELERİNE DEVREDİLMİŞTİR.

DEVİR KADEMELİ OLARAK 5 YIL İÇİNDE YAPILACAKTIR.

Diğer bakanlıklara bağlı olan;

SAĞLIK

TARIM

ADALET

TAPU KADASTRO

ANADOLU METEROLOJİ MESLEK LİSELERİ MİLLÎ EĞİTİM
BAKANLIĞINA KADROLARI VE BİNALARIYLA ÖNCE
DEVREDİLECEK, SONRA MAHALLİ İDARELERE
BIRAKILACAKTIR.

Hükmü yer almaktadır.

Bunun dışında kanun tasarısında Milli Eğitim ile ilgili herhangi bir
hüküm bulunmamaktadır.

3.MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI MERKEZ VE TAŞRA TEŞKİLATLARINDA KULLANILAN YETKİLER VE ERKLERİN DAĞILIMI

Önce yetki ve erk açısından bugün Milli Eğitim Bakanlığı ve Milli
Eğitim taşra teşkilatına kısaca bakalım.

3.1.Öğretmen açısından:

3.1.1. Tayin ; Fen Liseleri ve Anadolu Liselerinin öğretmenleri
hariç,bütün liselerin ve ilköğretim okullarının öğretmenlerinin

tayinleri, okul belirtilmeksizin. Milli Eğitim Bakanlığınca toplu olarak illere yapılmaktadır.

İllerdeki her türlü yerleştirme, atama, yer değiştirme il valisinin gözetiminde İl Milli Eğitim Müdürlüklerince yapılmaktadır.

3.1.2. Denetleme; Ders, müfredat, konu , eğitimin kalitesi, eğitimin birliği, çağdaş ve ulusal çıkarılara uygun eğitimin yapılıp yapılmadığı Milli Eğitim Bakanlığının kadrolu teftiş elemanlarınca (müfettişlerce) yapılmaktadır.

3.1.3. Maaş ve ücretler; Maaş ve ücretler, her türlü özlük hakları, emeklilik, sağlık, dul ve yetim hakları (ülkenin her yerinde aynı olmak üzere) devlet tarafından sağlanmaktadır.

3.2. Eğitimin kalitesi açısından; Eğitimin kalitesi, anlatılacak konular, anlatım şekli, konu ve müfredatın birliği, her yerde ve herkese aynılığı Milli Eğitim Bakanlığının sorumluluğunda ve denetimindedir.

3.3. Öğrenci açısından; Okullara alınacak öğrencilerin sayıları, alınma şekilleri, davranışları , kılık ve kıyafetleri, açılacak bölümler, hangi okulların açılacağı, hangi okulların kapanacağı (Devlet Planlama Teşkilatının tavsiyeleri doğrultusunda) Milli Eğitim Bakanlığı. Valilik ve İl Milli Eğitim Müdürlüklerince ortaklaşa belirlenir.

3.4. Veli ve aile açısından; Çağdaş ülkelerde, bu arada Türkiye'de de , temel ilköğretimde ne valinin, ne ailenin, ne de hiçbir grubun, temel ilköğretimi almama, değiştirme, kendi yapma veya reddetme gibi bir hak ve özgürlükleri yoktur. Temel ilköğretim devletin görevidir.

Her devletin bu konuda zorlayıcı yaptırımları vardır. Türk devletinin de vardır. İlköğretimin planlanması da, uygulaması da, denetimi de devletin asli ve hiçbir şekilde kaçınamayacağı anayasal görevidir.

3.5. Okullar açısından;

Okulların, eklerinin bakım, onarım, tefriş, yeniden yapım, taşınma, mülkiyet gibi durumları milli eğitim, valilikler ve ilgili kamu kurumlarınca yapılmaktadır.

3.6. Evrensellik ve ünvan açısından; Milli Eğitim Bakanlığının normları açısından "öğretmen yaptığı" her bir birey Türkiye sınırları içinde öğretmen olarak tanınır ve öğretmenlik hakları saklıdır.

3.7. Diplomalar ve denklik açısından; Bölgelere ve illere bağlı olarak görülen eğitim, eğitimin müfredatı, şekli ve niteliği tartışılmaz.

Kamu yönetimi kanun tasarısı incelenirken ve değerlendirirken yukarıda sıraladığımız temel yetki ve erkler ve onların kullanım şekilleri ve mevkileri okuyucular tarafından gözden uzak tutulmamalıdır. Bu temel saptamalardan sonra kamu yönetimi temel kanun tasarısının analizine dönebiliriz.

4. TEMEL ANALİZ

Kanun tasarısının yukarıda saydığımız iki maddesi uyarınca; Hükümet (İktidar) Öğretim birliğini sağlama, müfredatı belirleme ve geliştirme hizmetlerinin dışında bütün yetkilerini illerde il özel idaresinin (İl genel meclisinin) yetkisine vermektedir.

Şöyleki ;

- Öğretmen tayini,
- Öğretmenlerin maaş ve ders ücretleri,
- Öğretmenlerin kılık ve kıyafetleri,
- Öğretmenlerin davranış ve **tutumları**,
- Okul açılması, kapatılması,
- Okul türlerinin ve çeşitlerinin tespiti, değiştirilmesi ve Öğrencilerin yönlendirilmesi,
- Okullarda müfredatın denetimi,
- Müfettişlik hizmetlerinin yürütülmesi.
- Öğretmenlerin özlük hakları,
- Eğitimin ulusal çıkarılara uygun yapıp yapılmadığı,

Sonuç olarak,bütün ilköğretim ve ortaöğretim kurumları yani eğitimin tümü il genel meclislerine devredilecektir. Bu kabuledilemez bir durumdur.

4.1. Temel Yanlıklar

1- Anayasanın İlgili hükümlerini değiştirmeden bu kanun tasarısını —şayet böyle kanunlaşır— uygulama olanağı yoktur.

2- Anayasamızda ve Milli Eğitim temel yasalarında var olan **müfettişlik**, teftiş ve eğitim denetimi sistemi tasanda yoktur. Bu işler sadece her ildeki "HALK DENETÇİSİ" ne bırakılmaktadır.

Sadece bu denetimi okul idarecisi ve il yöneticileri yapacaksa—ki bunlar siyasi kişilerdir- korkarız ki denetim ve teftiş AHBAP-

ÇAVUŞ ilişkisine dönecektir. Sonuçta da Türk Milli Eğitiminde büyük bir KAOS yaşanacaktır.

Yasa tasarısıyla Milli Eğitim deki denetim mekanizması tamamen yok edilmektedir. Denetim piyasaya, özel sektöre ve pazara terk edilmektedir.

Bu durum, gelecekte ülkenin ulusal bütünlüğünü parçalayacak tehlikeler taşıyacaktır.

3 — Öğretmenlerin maaşları, özlük hakları, tayinleri, terfileri bu yasa tasarısıyla valiliklere terk edilmektedir.

4.2. Milli Eğitim Tarihinde Bir gezinti

Türk Milli Eğitim tarihine yetki devirleri açısından kısaca bir bakalım. Bu yetkiler Cumhuriyet döneminde illere verilmiş midir?.

30.1.1948 tarihine kadar bu yetkiler uzunca bir süre illere verilmiştir. Çıkan karışıklıklar, ödenemeyen maaşlar ve sağlanamayan temel insan ve özlük hakları ve bütüncül eğitimden sapmalar nedeniyle ihmal edilemeyecek pek çok sorunla karşılaşmıştır. Bunun sonucunda 30.1.1948 tarihinde çıkarılan,

'İLK OKUL ÖĞRETMENLERİNİN KADROLARININ
MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI MERKEZ TEŞKİLATINA

ALINMASI HAKKINDAKİ KANUN" ile tekrar Milli Eğitim Bakanlığına geri alınmıştır.²(2)
Cumhuriyet tarihinde çıkarılmış olan bu kanundan da şimdi geriye dönülmektedir.

Bunun tecrübeleri ortadadır çıkarılmak istenen kanun yanlıştır.
1948 yılında çıkarılan kanunun TBMM deki görüşmelerinde sayın Bakan ve Milletvekilleri ;

"MAHALLİ İDARELERDE BU GÖREVLERİ YÖNETECEK YETKİNLİKTE ELEMANIN OLAMAYACAĞINI DÜŞÜNEMEDİK" demektedirler.

Dönemin milli eğitim bakanı da kanunun görüşmelerinde yaptığı konuşmalarında,

"ÖĞRETMENLERİMİN MAAŞLARINI VALİLERİMİZ, İL MECLİSLERİMİZ VEREMEZSE BEN DE ÖĞRETMENİMİ GERİ ALIRIM" serzenişini de unutmamak gerekir.³(3)

1 - Milli Eğilim yetkilerinin devri ULUS DEVLETİ SAVUNMASIZ bırakacaktır.

Ulus devletten federal devlete dönüşmenin yolunu açabilecek önemli tehlikelerin yolunu açacaktır ve bu yetkilerin mahalli

²30.1.1948 Tarihli Resmi gazete, 'ilkokul Öğretmenlerinin kadrolarının Milli Eğitim Bakanlığı merkez teşkilatına alınması hakkında kanun".

³ 28, 29ocak 1948 Meclis tutanakları.

idarelere (açıkçası siyasilere ve siyasete) devri ulus devletin dağılmasına zemin hazırlayacaktır.

2— Mahalli yöneticilerin eğitime karışmaları yeni bir kargaşa yaratacaktır.

İl ve ilçe Milli Eğitim Müdürlükleri olacak mıdır, olacaksa kime bağlı çalışacaktır?

Okul yöneticilerinin seçimi nasıl olacaktır?

Kanun tasarısında bunlara yönelik hiçbir açıklık yoktur.

İl ve ilçe Milli Eğitim Müdürlüklerinin il özel idare müdürlerine bağlı bir şube müdürü olarak çalışmalarını kanımızca ulusal eğitimi zedeleyecektir.

İl ve ilçe Milli Eğitim Müdürlükleri ve okul yönetimleri, özel idare müdürlerine dolayısıyla il genel meclisi üyelerine bağlı olarak çalışacak ise, bu üyelerin — hatta vali ve kaymakamların- eğitim konusunda bilgileri, görüşleri ve yönlendirmelerinden şüphe duymak gerekir. Bu yolla hedeflediğimiz çağdaş eğitime nasıl ulaşılabilecektir?

Öğretmen atamaları, görevlendirilmeleri, cezalandırılmaları, açığa alınmalar gibi temel işler kim tarafından nasıl yapılacak?. Eğitimin bütünlüğü nasıl sağlanacak?. Bu konular ne yasa tasarısında ne tasarının gerekçesinde belirtilmemekte, her şey ve her problemin çözümü her ilde oluşturulacak tek. bir kişilik "HALK DENETÇİSİ"NE bırakılmaktadır.

Halk denetçisi eğitimin çağdaşlığını, geliştirilmesini hangi bilgi ve yeteneği ile yönlendirecektir.

Şayet bütün koordinasyonu il genel meclisinin görevlendireceği kişiler yapacaksa, illerde bunun için yetişmiş kişi var mı, her il de var mı?.

Koordinasyon nasıl sağlanacak?. Farklı teftiş, farklı denetim, farklı eğitim ve farklı eğitim kurumları yaratılmayacak mı?

Öğrenci ve öğretmenin kılık ve kıyafetini, davranışlarını, Anayasaya ve Tevhidi Tedrisat kanununa uyumunu kim, neye göre belirleyecek ve bu nasıl koordine edilecektir?

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu tasarı Türk Milli Eğitiminde içinden çıkılmaz bir Kaos oluşturacaktır. Bundan sonra da bu kaostan çıkılması zorlaşacaktır.

Farklı farklı eğitim kurumları Anadolu'nun her yerinde türeyecektir.

Eğitimin birliği yok olacaktır.

Ulusal bütünlük tehlikeye düşecektir.

Okullarının yönetimine sahip olamayan Milli Eğitim Bakanlığı Öğretim birliğini nasıl sağlayacaktır?. Öğretim birliği sağlanamamış ülkede devletin ve ulusun birliği nasıl sağlanacaktır?

Bir nokta gelebilir ki bunu siyasette kontrol edemez olur.

Okulların fiziki bakım onarım ve iyileştirilmesi mahalli yönetime devredilebilir. Zaten büyük oranda da bu gün böyledir.

Bunun dışında yapılacak devirler eğitime ve ülkeye büyük zararlar getirecektir. Yetki devri gibi sağlıksız işler yapılacağına, Milli Eğitim Bakanlığının kalbi sayılan Talim ve Terbiye Kurulu tam özerk bir yapıya kavuşturulmalı ve milli eğitimin tamamı bu kurulun yetkisine

devredilmelidir. Milli eğitim bakanı daha çok protokoler bir bakan olarak görev yapmalıdır.